

Ami a lehetséges jövőbeli kutatási irányokat illeti, a szerző hármas csoportosításban mutatja be őket. Elsőként a nyelvtanulókkal kapcsolatos kutatási réseket szedi csokorba, ezt követik a nyelvtanár fókuszú kiaknázatlan kutatási területek, és végül a nyelvtanulási folyamat mindkét kulcsfontosságú aktora, a nyelvtanuló és a nyelvtanár motivációjának interakcióját és reciprokális hatásmechanizmusait vizsgáló kutatási területeket javasol, számtalan lehetőséget felvázolva mindhárom területen. Fontos ezenkívül még megemlíteni, hogy a könyv függelékében a könyvben bemutatott empirikus kutatásokhoz használt számos, eredetileg magyar nyelven elkészített mérőeszköz angol nyelvű verziója is megtalálható.

Összegzésként elmondható, hogy amellett, hogy Csizér Kata új könyve érdekes és izgalmas olvasmány, több szempontból is nóvum az idegen nyelvi motivációkutatás irodalmában. Hiánypótló mű egyrészt az elmúlt harminc év magyarországi motivációkutatás eddig csak magyar nyelven elérhető publikációi szisztematikusan összefoglalása miatt, másrészt a tudományos igényesség és képletes ábrázolás sikeres ötvözésének köszönhetően, harmadrészt azért, mert klasszikus források mellett a mű nagy számban tartalmazza doktori és mesterszakos hallgatók empirikus kutatásainak eredményeit is, és végül számtalan kiaknázatlan kutatási rés bemutatásával rendkívül inspirálóan hat az olvasóra.

Kálmán Csaba

IRODALOM

- Crookes, G. & Schmidt, R. (1991). Motivation: Reopening the research agenda. *Language Learning*, 41, 469–512.
- de Bot, K., Lowie, W. & Verspoor, M. (2007). A dynamic systems theory approach to second language acquisition. *Bilingualism: Language and Cognition*, 10, 7–21.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behaviour*. Plenum.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2002, Eds.). *Handbook of self-determination*. University of Rochester Press.
- Dörnyei, Z. (1994). Motivation and motivating in the foreign language classroom. *The Modern Language Journal*, 78, 273–284.
- Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Lawrence Erlbaum.
- Dweck, C. S. (1996). Social motivation: Goals and social-cognitive processes. A comment. In J. Juvonen & K. R. Wentzel (Eds.), *Social motivation: Understanding children's school adjustment* (pp. 181–195). Cambridge University Press.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.
- Gardner, R. C. & Lambert, W. E. (1959). Motivational variables in second language acquisition. *Canadian Journal of Psychology*, 13, 266–272.
- Gardner, R. C. & Lambert, W. E. (1972). *Attitudes and motivation in second language learning*. Newbury House.
- Larsen-Freeman, D. & Cameron, L. (2008). *Complex systems and applied linguistics*. Oxford University Press.
- Williams, M. & Burden, L. R. (1997). *Psychology for language teachers*. Cambridge University Press.

Szabó Csilla – Bakti Mária (szerk.)

IRÁNYTŰ a tolmácsolás oktatásához – A kompetenciafejlesztés új fókuszai

Szeged: Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szegedi

Egyetemi Kiadó, 2020, 255 p.

ISBN 978-615-5946-22-6

A tolmácsolás elméletét, gyakorlatát és tapasztalatait osztja meg az olvasóval ezen frissen megjelent kötet, amely középpontjában a kompetenciák és azok fejlesztése áll. A szerkesztők a kiadványt a 2017-ben kiadott

Iránytű-kötet folytatásának szánják, amelyben akkor a szakfordítók kompetenciafejlesztése volt fókuszban.

A 2020-as tanulmánygyűjtemény megvizsgálja a tolmácsolás magyarországi oktatási gyakorlatát, ezáltal olyan tolmácpedagógiai kiadvánnyal gazdagodunk, amely a tolmácsoláshoz szükséges kompetenciákiválmakra, valamint -követelményekre segít rávilágítani különböző nézőpontokból.

A válogatásba bekerült 14 tanulmányt a szerkesztők három különböző fejezetre tagolták, így ismertetőmet is ezen részterületek mentén folytatom.

Az első fejezet *Tolmácsolás és a tolmácsolási munkamódok által megkövetelt kompetenciák* címmel négy tanulmányt tartalmaz. A kötet kezdő, Bakti Mária által írt tanulmánya akár elméleti bevezető is lehetne a szerkesztőtől, hiszen a nemzetközi szakirodalomban mind ez ideig megjelent tolmácsolás-kompetencia-modelleket ismerteti a nagyközöniséggel. Az általános modellek mellett a szerző a speciális tolmácsolástípusokhoz kapcsolódó modelleket is összefoglalja, majd ezt követően a tolmácsolási kompetenciákhoz kapcsolódó hazai empirikus kutatásokról ejt szót.

F. Csizmazia Erzsébet írása a blattolást vizsgálja, egy olyan közvetítési módot, amely bár a tolmácsolás oktatásában gyakran kerül marginális helyzetbe, mégis a professzionális nyelvi közvetítők munkája során számos szituációban felmerül feladatként. Sajátos nyelvi közvetítési módról van szó, így speciális készségeket feltételez az alanyoktól, a képzések során tehát különös figyelmet kell kapnia.

Eszenyi Réka tanulmánya részletekben jellemzi a fülbesúgásos tolmácsolás körülményeit, illetve annak nehézségeit. A fejezet zárásaként Rohonyi Borbála írása összefoglalást ad arról, hogyan lehet összehangolni az auditív és a vizuális csatornán érkező verbális információkat, és lehetőségeket vázol fel arra, hogyan fejleszthető gyakorlatban ez a fajta figyelemmegosztási készség.

A második fejezet *A kompetenciafejlesztés lehetőségei* címet kapta, amelyben öt, gyakorlatra fókuszáló tanulmányt olvashatunk. A kötet egyik szerkesztője, Szabó Csilla nyitja az írások sorát. Tanulmányában olyan fejlesztő értékelési formákat és technikákat mutat be, amelyek alkalmazása által a hallgatók egyértelmű képet kapnak erősségeikről és gyengébb, fejlesztendő területeikről. Segítségükkel ön- és társas értékelési kompetenciáik, illetve autonómiájuk, tudatosságuk is fejleszthető, ráadásul a tanulási folyamat során tanúsított egyéni felelősségvállalásuk is növelhető. Besznyák Rita igyekszik több oldalról elemezni azt a kérdést, mikor optimális egy tolmácsolási célra szánt gyakorló- vagy vizsgaszöveg. Veresné Valentinyi Klára a blattolást elméleti és gyakorlati szempontok szerint vizsgálja. Seresi Márta a mesterszaks fordító- és tolmácsolók szakmai gyakorlaton szerzett rendkívül érdekes és tanulságos szakmai tapasztalatait mutatja be a C nyelvre történő fordítással és tolmácsolással kapcsolatban.

A fejezetet Lakatos-Báldy Zsuzsa írása zárja, amelyben a szerző fordítás, gépi fordítás és a tolmácsolás határterületét vizsgálja. Hipotézisének bizonyítására pedig egy szónoki beszéd humán fordító és fordítógép által készített magyar fordítását választotta. A fordítások elemzése során hasznos következtetéseket von le a nyelvi közvetítői feladatra (tolmácsolási, fordítási), illetve az ehhez szükséges ismeretekre vonatkozóan.

A harmadik fejezet, *Tolmácsolás a gyakorlatban. Kompetenciák és tolmácsolási helyszínek* címmel, mint a cím is mutatja, a tolmácsolás gyakorlatát vizsgálja, melyben újabb négy írást olvashatunk. Csörgő Zoltán munkája a bíróság ajtajait nyitja ki az olvasó előtt, és a bírósági tolmácsok kompetenciáit, fejlesztési lehetőségeit és szükségességét vizsgálja fel. Puklus Márta marad a bírósági tolmácsolásnál, és azt vizsgálja, hogyan tudnak együttműködni a tolmácsok a jogi szakemberekkel. A szerző még két jó külföldi

gyakorlatot is bemutat azt illusztrálva, hogy ezek nagyszerűen adaptálhatók hazai helyzetekre is, valamint hasznos támogatást adnak a képzőintézményeknek is.

Németh Anikó az üzleti világba kalauzol el minket, vázlatosan ismerteti a globalizálódó gazdaság magyarországi hatásait, kitér az angol mint lingua franca szerepére az üzleti tolmácsolásban, emellett kiemeli az üzleti és vállalati kommunikáció közötti különbségeket, bemutatja a siker tényezőit ezekben a helyzetekben.

Sermann Eszter egy viszonylag ritkán említett területre visz minket. A tolmácsolási szolgáltatásokhoz köthető nemzetközi szabványokról ír, és áttekinti az ISO (*International Organization for Standardization*) által létrehozott szabványokat, a szabványokhoz kötődő fogalmakat és meghatározásait. A szabványok fordítóirodáknak, tolmácsolóknak számára jelentenek garanciát a megbízók felé, hogy a cégek termékei és szolgáltatásai megfelelnek az egységes nemzetközi szempontoknak. A szabványok szövege napjaink dinamikusan változó világában folyamatosan változik, így ezen a területen fontos a folyamatos fejlődés, önképzés. A fejezet és egyben a kötet zárásaként a hallgatói utánkövetésről is szó esik.

Dabis Melinda tanulmányában azt a problémát próbálja enyhíteni, hogy csak kevés információ áll rendelkezésünkre arra nézve, mennyire volt sikeres az intézményi kompetenciafejlesztés, mennyire sikeresek a végzett hallgatók szakterületükön. A szerző 13 végzett fordító és/vagy tolmácsolási diplomával elhelyezkedő fiatallal készített mélyinterjúkat a munkapiacon eltöltött (legalább) egy esztendő után. Segítségükkel bepillantást kaphatunk a képzések sikerességéről, az erősségekről és a gyengeségekről.

A tanulmánykötet kiváló válogatás, hiánypótló tanulmányokat és gondolatokat tartalmaz a témában érdeklődők és a témával foglalkozók számára. Előtérbe kerülnek a gyakori problémák és kérdések, azonban

a kötet olyan hiányterületeket is igyekszik megcélózni, amely által igen gazdag és színes ismeretekhez juthatunk.

P. Márkus Katalin

Dróth Júlia (szerk.)

Fordítási és szaknyelvi gyakorlatok távoktatásban

Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, 2020, Károli Könyvek, 273 p. ISBN 978-963-414-742-8

2020. március 12-én új helyzet állt elő: a Covid19 berobbanásával bezártak az egyetemek, és március 23-tól távoktatás lépett életbe.

Most egy évre rá többet tudunk – a koronavírusról, a távoktatásról és az alakuló „új normálisról”. A kötet gondolata abban a rendkívüli helyzetben született meg, amikor szinte egyik pillanatról a másikra azzal a kihívással szembesültek a köz- és felsőoktatásban dolgozó tanárok, hogyan tudnak eleget tenni oktatói kötelességüknek a sokak számára még alig ismert online oktatással. Voltak, aki úgy gondolták, ahogyan Vándor Judit írja a *Távoktatás karanténban: tanulságok szubjektíven* című fejezete kezdetén: „Semmi különös gond nem lesz, úgy hittem. Javítottam már tucatjával levelezős hallgatók beadandó[ját], ez is csak olyan, mint a korábbiak, gondoltam magamban...” (111. o.). Persze kiderült, hogy tévedett. Mások viszont kétségbeestek, és hiányolták a digitális oktatáshoz szükséges módszertant, infrastruktúráját, készségeket, illetve a digitális oktatásra kidolgozott tananyagot. E két szélsőséges vélemény között számos árnyalt hozzáállás létezett. Az első reakciók következtében született meg e kötet ötlete a Károli Gáspár Református Egyetemen, Dróth Júlia